

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ РТ
ТАТАРСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ГУМАНИТАРНЫЙ
ИНСТИТУТ

А.А.Тимерханов

КРАТКИЙ
РУССКО-ТАТАРСКИЙ
СЛОВАРЬ
ДЕЛОВОЙ ЛЕКСИКИ

Казань
ИЗДАТЕЛЬСТВО ТГТИ
2001

*Книга издается при финансовой поддержке Комитета по
превращению в жизнь Закона РТ "О языках народов Республики
Татарстан" при Кабинете Министров РТ*

НАУЧНЫЙ РЕДАКТОР
член-корреспондент АН РТ *Ф.А.Ганиев*

РЕЦЕНЗЕНТ
кандидат филол. наук *Г.Г.Саберава*

Г 45 **А.А.Тимерханов.** Краткий русско-татарский словарь
деловой лексики/Отв.ред. Ганиев Ф.А.—Казань: Изд-во
ТГТИ, 2002. — 96 с.

В словарь вошло около 3 тысяч лексических единиц и сочетаний, в том числе ряд новых слов и терминов, относящихся к сфере официально-деловых отношений, а также затрагивающих в целом область общественно-политической деятельности.

Он предназначен для работников и служащих государственного аппарата, предприятий, учреждений, а также может быть использован в переводческой и делопроизводственной деятельности, в учебном процессе в школах и вузах.

ISBN 5-89998-028-1

ББК 81.2Тат я2

© Татарский государственный гуманитарный институт, 2002

От автора

Стремительно меняющиеся социально-политические, экономические, культурные и другие условия жизни и развития нашей республики предполагают поиск новых подходов к решению многих проблем, в том числе и в области языка, языковой политики. В связи с этим одним из важнейших вопросов последних лет стало сохранение, укрепление и развитие татарского языка, расширение сфер его применения.

Принятые Закон РТ «О языках народов Республики Татарстан» и Программа по его реализации официально закрепили за татарским языком статус государственного. Полноправное функционирование и развитие любого языка, имеющего высокий статус государственного языка, подразумевает его применение в первую очередь в сфере официально-деловых отношений на самом высоком государственном уровне, административно-управленческой деятельности предприятий, организаций и учреждений, при ведении делопроизводства, деловой переписки, оформлении юридических, гражданско-правовых и других актов, то есть в сфере правового регулирования всех сторон общественной жизни.

Несомненно, в числе важнейших областей, определяющих развитие языка и обеспечивающих его нормальное функционирование, является лексический состав. В связи с этим изучение прежде всего терминологической базы татарского языка, вопросов становления и развития отраслевых терминосистем, упорядочения и унификации их состава, создания лексических минимумов, двуязычных словарей, относящихся к различным областям жизни, приобретают особую актуальность и практическую значимость.

Предлагаемый Краткий русско-татарский словарь деловой лексики следует рассматривать в качестве небольшого шага на пути реализации некоторых намеченных целей. В него вошло около 3 тысяч слов и словосочетаний с соответствующими

примерами, которые находят самое широкое применение в официальных документах различного характера. При составлении словаря автор старался максимально учесть те тенденции и особенности в развитии и обновлении лексического состава татарского языка, особенно официально-делового характера, которые обусловлены нынешним переходным периодом. При этом также был учтен тот положительный опыт, который имеется в лексикографических трудах в данной области, изданных за последнее десятилетие, в частности Краткий русско-татарский общественно-политический словарь (Низамов, 1995), Русско-татарский общественно-политический словарь (1997), ряд двуязычных терминологических словарей-минимумов и другие, а также использованы результаты личных разысканий автора в процессе диссертационного исследования языка современных деловых бумаг на татарском языке.

Надеемся, что предлагаемый труд окажется полезным широкому кругу специалистов, а также заинтересует исследователей языка, аспирантов и студентов.

Автордан

Республикабызның социаль-сәяси, икътисадый, мәдәни һәм башка үсеш шартлары күп кенә проблемаларны, шул исәптән тел өлкәсендә дә килеп туган мәсьәләләрне хәл итү ихтыяжын тудыра. Бу нисбәттән татар телен саклап калу, аны өйрәнү һәм үстерү, аның кулланылыш даирәсен киңәйтүгә бәйле гамәлләр аеруча игътибар үзәгенә чыкты.

«Татарстан Республикасы халыклары телләре турында»гы Татарстан Республикасы законында һәм аны гамәлгә ашыру максатында кабул ителгән Программада рәсми рәвештә татар теленә дөүләт теле буларак югары статусы турында игълан ителде. Билгеле, дөүләт теле статусына ия булган һәрбер телнен торышы һәм үсеше иң беренче нәүбәттә аның югары дөүләт дәрәжәсендәгә рәсми эш йөртүдә, предприятиеләр, учреждениеләр

Һәм оешмаларның административ-идарә эшчәнлегендә, рәсми хат язышуда, гражданлык-хокукый һәм башка күптөрле документларны язуда, ягъни, гомумән, ижтимагый тормышның бар якларына да караган мөнәсәбәتلәрен хокукый жайга салу өлкәсендә, кулланылышы белән билгеләнә.

Иңчешкесз, телнең тулы дәрәжәдә кулланылышы, башка яклары белән беррәттән, аның лексик системасының үсешенә дә тыгыз бәйлә. Бу жәһәттән татар теленң төрле тармакларына караган терминологик базасын өйрәнү, аны барлау һәм системага салу, шул нигездә ике телле сүзлекләр, лексик минимумнар булдыру аеруча зур әһәмияткә ия булган көнүзәк мәсьәләләрнең берсенә әверелде. Төкәдим ителә торган *Русча-татарча эш кәгазьләре лексикасы сүзлекчәсен* бу юнәлештәге мәсьәләләрне хәл итүдә бер адым дип кабул итәргә кирәк. Сүзлекчәгә төрле эчтәлектәге эш кәгазьләрендә аеруча еш кулланыла торган мисаллары белән 3 меңгә якын сүз һәм сүзтезмә кертелде. Сүзлекчә төзелгәндә, хәзерге күчеш чорына бәйлә рәвештә татар телененң лексик составы үсешендә, аеруча аның рәсми эш кәгазьләре, рәсми эш башкару өлкәсенә караган үзенчәлекләре автор тарафыннан мөмкин кадәр исәпкә алынды. Шулай ук вакытта, соңгы ун ел эчендә нәшер ителгән лексикографик хезмәتلәр, аерым алганда *Русча-татарча ижтимагый-сәясси сүзлекчә* (Низамов, 1995), *Русча-татарча ижтимагый-сәясси сүзлек* (1997), ике телле терминологик минимумнар һ.б., аларда булган уңай тәҗрибә дә игътибардан читтән калмады. Шулай ук автор татар телендә хәзерге эш кәгазьләре телен фәнни яктан өйрәнүгә бәйлә эзләнүләре нигезендә ясаган нәтиҗәләрен дә кин файдаланды.

Әлеге хезмәт кин катлам белгечләргә, шулай ук студентларга, аспирантларга һәм тел мәсьәләләрен тикшерүче галимнәргә файдалы булыр дип ышанабыз.

Тимерханов Айну́р Ахатович

**Краткий русско-татарский словарь
деловой лексики**

Руководитель издательства *Ф.С.Хакимзянов*

Ведущий редактор *Р.Р.Салахова*

Технический редактор *Н.В.Фатихова*

Компьютерный набор *А.Р.Миннибаева*

Утверждено к печати редакционно-издательским советом ТТИ

Лицензия № 0199 от 11.08.97

Подписано в печать 05.06.02. Формат 60x84 1/16.

Усл. печ. л. 6. Тираж 300. Заказ 57.

Лаборатория оперативной печати ТТИ

420066. Казань, ул. Побежимова, 47а.

Тел.: 711429.

**«ГУМАНИТАРИЯ»
НӘШРИЯТ ҮЗӘГЕ**

ТӘКЪДИМ ИТӘ

ХӘКИМЖАН Ф.С., ХӘЙРЕТДИНОВА Т.Х.

ТАТАР ТЕЛ БЕЛЕМЕ БИБЛИОГРАФИЯСЕ (1981–1997).
Күләме 204 б.

Бу белешмәлек 1988 елда Якулова Г.К. тарафыннан нәшер ителгән беренче китапның дәвамы булып тора. Аңа татар тел белеме буенча язылган татарча һәм урысча китаплар, китапчыклар, авторефератлар, мәкалә жыентыклары, төрле тупламаларда, гәзит-журналларда урын алган язмалар, аларга бәяләмәләр тупланган.

Фәнни хезмәткәрләр, аспирантлар, укытучылар, студентлар һәм укучылар өчен файдалы мөгълүмат чыганагы булачак.

ХӘКИМЖАН Ф.

ТАТАР ӘДӘБИ ТЕЛЕ: ФОНЕТИКА.

Күләме 108 б.

Китапта хәзерге татар әдәби теле фонетикасы белән бәйле мәсьәләләр гомумтеоретик нигездә яктыртыла. Хезмәт «Гомуми мәсьәлә», «Татар теленен авазлар системасы», «Фонетик закончалыклар», «Просодика», «Графика һәм орфографика», «Орфоэпия» бүлекләреннән тора.

Ул татар теле фонетикасынан югары уку йортлары студентлары өчен дәреслек-кулланма буларак язылса да, татар теле белән яқыннан кызыксынучылар өчен дә файдалы булачак.